

Barbarski je pisati poeziju nakon Auschwitza.

Erik Matejak, 4.c

Svaki stih pada na tlo i donosi rod u čovjeku. On obogaćuje čovjeka u čovjeku, on ga tjera da razmišlja u sebi: o životu, o ljubavi, o strahu i mržnji, o svemu. Poezija može donijeti pohvale kao i pokude, može donijeti sreću i radost kao i elegiju i kivnost, stih sve trpi. Tako u najtežim trenutcima čovječanstva poezija donosi jasne smjernice, jasna pitanja, jasno stajalište, a ponekad i osudu. No nije li malo barbarski pisati poeziju nakon dvadesetog stoljeća? Stoljeća obilježenog kanonadom ognja i čelika, stoljeća koje donosi zamračenje uma i destrukciju svega poznatoga? Leševi leže poredani u nepregledne kolone na ulicama našeg grada; i vidiš kako je ovaj jadnik poginuo na galicijskom frontu, drugi na zapadu u nekom rovu, treći se smrznuo od hladnoće ruske... I kako sada naći lijepe riječi, kako ih sastaviti u stih? Kome ćemo ih pjevati?

Brata više nema, oca isto tako, majka po cijele dane zavijena u crnini i plače gorko, kao da joj se ne živi. Barbarski je, barbarski je pisati sada, u ovome trenutku, u takvome času. Ali moramo smoći snage, moramo dati spomen i zadovoljštinu onima koje kosac uze naglo, na prevaru. Bol koja gori u čovjeku prelijeva se preko ruku mnogih i stvara stih i stvara pjesmu koju ćemo sutra pjevati u čast u spomen da se nikad ne zaboravi i ne ponovi. U onom trenutku kada pomisliš da je čovjek nadišao svoju prošlost, da se okrenuo nekoj stvari ljepšoj i onda šamar ravno u lice – opet smo se prevarili. Dogodilo se to ovdje na tvojoj zemlji, na našoj grudi, u susjedovu dvorištu. Zalazak dvadesetog stoljeća donio je isto ono što i njegov izlazak: rat. Opor miris širio se jugoistočnom Europom i pera mnogih bila su oštro našiljena, usmjerena protiv suludog rata. Mnogi su u svojim djelima i govorima pozivali, pače tražili, prekid svakog oblika nasilja i mržnje te zahtijevali poštivanje naroda, njegove volje i njegovog prava na samoodređenje. Ali kao da su stihove, rečenice, riječi u vjetar bacali. Hrvatska se morala braniti i Bosna isto tako.

Odjednom su prekrasne zelene ravni, gorda drveća i nebotične planine bile poprištem onog najgoreg, genocida. Mnogi strani promatrači nalazili su se na mjestu događanja te su stajali kao kipovi i jedino što si mogao vidjeti bile su njihove plave kacige na glavama. Nećkali su se i nisu znali na čiju bi stranu stali. Okupator je ušao duboko. Pjevao je pjesmu samog Mefista što dopire iz Judina, Kasijina i Brutova glasa. Svaka nada bila je napustila ovo područje. Ovčara, Pakrac, Slunj, Plitvička jezera, Sarajevo, Doboje, Srebrenica... samo su neka djela mržnje i bratoubojstva počinjena s njihove strane. U ovoj potonjoj dogodio se najteži genocid. Nezaštićeni ljudi bili su izvedeni sa svojih ognjišta. Osjetio se strah koji je neprestano rastao u njima. Zatim segregacija muškaraca od žena, odvođenje u nepoznato i pitanje hoće li se oni više ikada sresti. Hoće li majka vidjeti svoga sina, baka svojeg unuka? Hoće li više žena osjetiti svoga muža ili će njezina postelja biti vječno prazna? Sada se agresor našao oči u oči s

nedužnim čovjekom. Nedužan starac, mladić ili dijete gleda svoga krvnika, a možda i sklapa oči od straha; prirodno je bojati se smrti. Tisuću misli prolazi kroz njegovu glavu, a kako i neće u takvome času. Oni koji su imali snage pogledati svoje krvnike jasno su progovarali svojim mučiteljima, dali su im oprost, ali i grižnju da ne zaborave dan kada se njihov um zamračio. Zločin se dogodio, neizbrisiv zločin koji se ne može i ne smije nikako opravdati, zločin koji se ne može zanijekati, zločin koji se mora jasno i nedvosmisleno osuditi.

Mrtva je poezija koja ne progovara istinu, mrtav je čovjek koji je piše, barbarin i ništa više. Kada se govori o ratu, stvar je jasna: svaki pjesnik i svaki njegov stih osudit će čovjeka željnoga rata i krvi. Već u antici, kojoj rat nije bio stran, Pindar je jasno progovarao: „Rat je onima mio/koji ga iskusili nisu./Ali oni koji su ga propatili/sa zebnjom u srcu dršću/kad vide da se približuje.“ Zašto se čovjek piću odaje? Zašto se trese na spomen rata? Zašto samo u sebi šuti i ne govori? On nema snage suočiti se s time, previše ga boli, na kraju krajeva kada bi sve to pretvorio u stih, shvatio bi da je on ništa doli boli.

Nestali ljudi i njihove pitanje bila je enigma također u svijetu Grka i Latina, pa sama Antigona progovara o moralu pokapanja i iskazivanju časti pobijenima. Mrtvima treba grob, to i sam božanski zakon kaže. No ako tijela nema, ako su mu kosti sakrivene, kako ispoštovati taj zakon? Treba biti uporan u traganju za njima i ne smije se dopustiti da netko tko ima veću moć i znanje manipulira s takvom stvari. A spomen? Ne imati groba, ni imena na kamenu, a preživjeti nešto poput toga, bila bi veća kazna i nepravda ljudska. Na scenu sada stupa ona, poezija. Ako ne možemo mi, ljudi i naša djela, onda sigurno ona, pisana misao, može izreći ime svake žrtve, može postati spomen mnogima. Stih oživljava, nudi život, nudi sve. Stih oživljava, nudi život, nudi sve. Stih je movens naših djela i shvaćanja, on nas tjera na postupke, on nas poučava svemu. Zato uvijek treba pjevati, uvijek treba pisati, uvijek o tome govoriti. Krvnik će u stihu i dalje gledati onoga koga je doveo na nišan, na nož... i za koji čas ruke će mu biti ponovno okrvavljene istom krvi nedužnika. I tako 8372 puta i onda kraj, mrak je nastupio već odavno.

Neka nitko nikada ne zaboravi ono što se dogodilo toga vrućeg i nepodnošljivog srpanjskog utorka 1995. godine u Srebrenici. Neka nitko ne okreće glavu ni danas. I zato ću uvijek pisati u njihovu čast, u njihov spomen, jer „dok stih moj živi i život ti nudi, u vječnome ćeš spomenu neprestance rasti“.